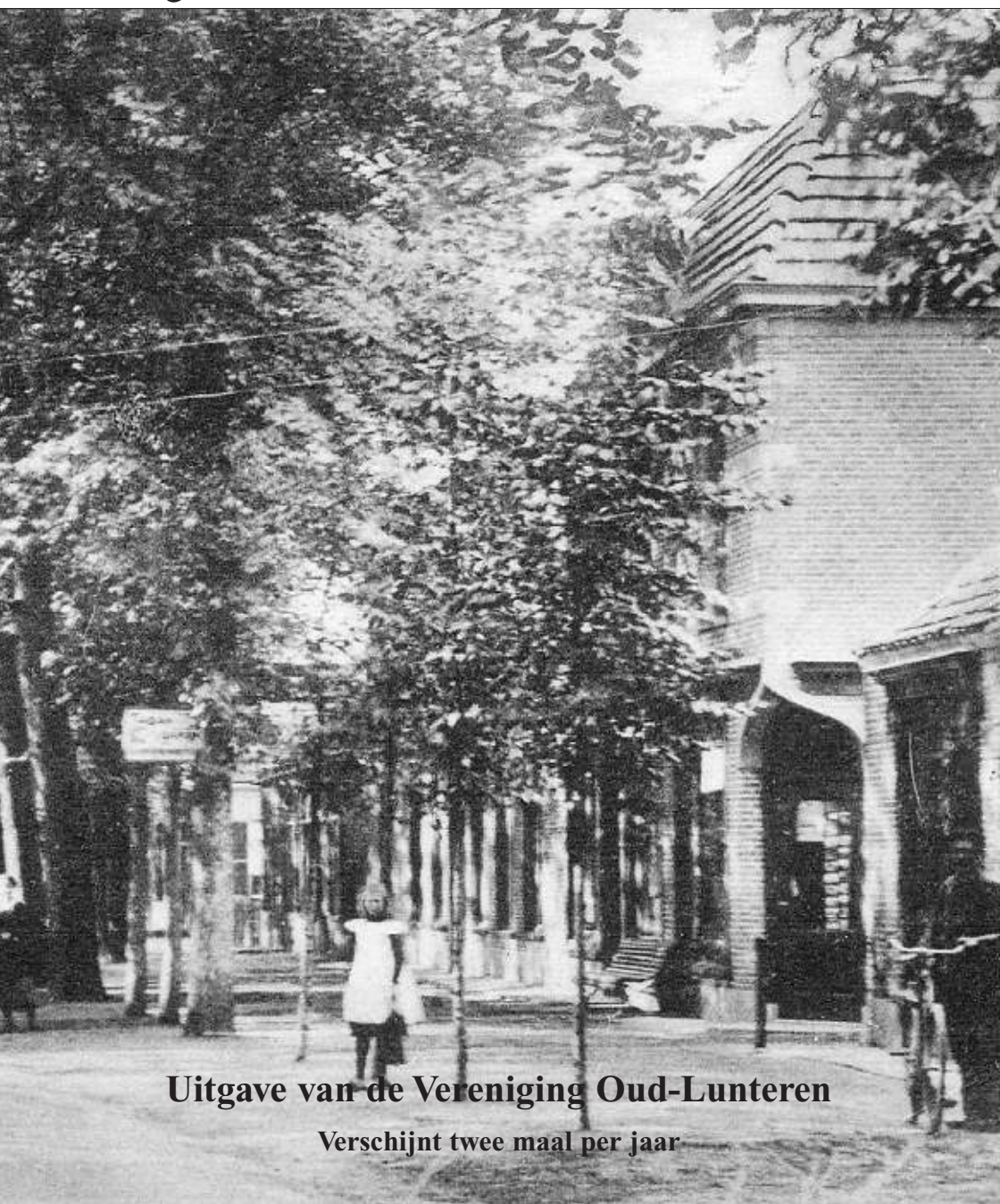
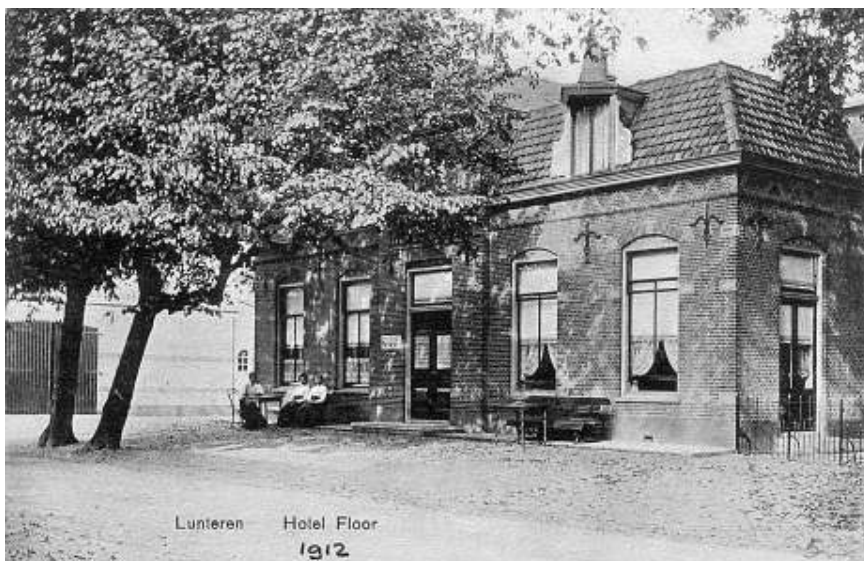

BIJ DE AMSE POMP

Uitgave van de Vereniging Oud-Lunteren

Verschiјnt twee maal per jaar

Hotel Floor

AL 200 JAAR

EEN BEGRIP

BRUILOFTEN

PARTIJEN

BIJ DE AMSE POMP

Uitgave van de
Vereniging Oud-Lunteren
Verschijnt twee maal per jaar.
ISSN: 1384-9131

Redactie: J. Langeveld
H. van den Brink
G. van Harn
Druk: Drukkerij AMV

Bestuur:

J. F. H. van Ravenswaaij (Voorzitter)		
Van den Hamlaan 6	6741 DN Lunteren	Tel. 0318-485561
S. Feenstra (Secretaris)		
p.a. Dorpsstraat 55	6741 AB Lunteren	Tel. 06-57101259
C. F. den Boer (Penningmeester)		
p.a. Dorpsstraat 55	6741 AB Lunteren	Tel. 0318-486254
G. van Koesveld (Bestuurslid)		
Stationsstraat 39	6741 DH Lunteren	Tel. 0318-484497
Bestuurslid	Vacature	
L. E. Hazeleger (Bestuurslid)		
Oude Arnhemseweg 63	6741 EG Lunteren	Tel. 0318-483686
Ledenadministratie		
p.a. Dorpsstraat 55	6741 AB Lunteren	Tel. 0318-486254

Bankrekening IBAN: NL19RABO0337501416

Expositieruimte: Dorpsstraat 55, 6741 AB Lunteren, tel. 0318-486254

E-mailadres: museum@oudlunteren.nl

Financiële administratie: Spelt Financiële Adviseurs B.V., tel. 0318-693391

Website: www.oudlunteren.nl www.lunteren.com

Correspondentieadres:

Secretariaat Vereniging Oud-Lunteren, Dorpsstraat 55, 6741 AB Lunteren

Openingstijden Museum:

Het gehele jaar door van dinsdag t/m zaterdag van 13.30 - 16.30 uur.

Bezoek op andere tijden in overleg.

Toegangsprijs: € 2,--

Leden van de Vereniging Oud-Lunteren en jongeren tot 18 jaar gratis toegang.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Vereniging Oud-Lunteren.

Heeft u het mammoetjong al gezien?

Het zal u niet ontgaan zijn, dat ons museum sinds kort een mammoetjong in de collectie heeft en het bevindt zich in het souterrain als onderdeel van de permanente expositie 'De schatten van de Goudsberg'. Een expositie die bezoekers moet bewegen dit schitterende gebied te gaan ontdekken of herontdekken. De mammoet zult u daar niet tegenkomen, daarvoor moet u echt even bij het museum aanwippen; zeer aan te raden!

De aanschaf is mede mogelijk gemaakt door de St. Het Luntersche Buurtbosch. Hebt u het vernieuwde middelpunt van Nederland al gezien? Een aanrader!

Het museum moet op onderdelen steeds weer iets nieuws bieden. Er wordt wel eens gedacht: het is een stille en relatief makkelijke aangelegenheid een museum te runnen. Wel, ik kan u verzekeren dat de werkelijkheid anders is: er wordt voortdurend gezocht naar goede thema's voor wisselexposities, maar ook de zogenaamde vaste opstellingen moeten van tijd tot tijd 'afgestoft' worden. Het streven is om het museum op onderdelen meer interactief te maken. Iets waar we de komende jaren aan moeten werken.

Ik kan u melden dat we momenteel 55 onbetaalde medewerkers 'in dienst' hebben, u bent als leden van de vereniging inmiddels een grote werkgever geworden. Met name aan het front van ons museum zult u nieuwe gezichten zien.

Ook op bestuursniveau hebben zich veranderingen voorgedaan. We zijn erg blij met de komst van onze nieuwe secretaris Sofia Feenstra. We hebben haar gekozen op de laatste ledenvergadering. Zij heeft veel ervaring in tal van sectoren van onze samenleving en is zeer gemotiveerd haar energie ook voor het bestuur in te zetten.

Tijpke Timmer loopt zich warm om ook officieel bestuurslid te worden (op de ledenvergadering volgend jaar) en kijkt daaraan vooraf of hij voldoende kan bijdragen aan onze vereniging.

Het is altijd weer hartverwarmend om te zien hoeveel mensen zich willen inzetten voor onze vereniging. We missen nog mensen voor het onderhoud van het museum!

De vereniging heeft een aanvraag gedaan bij de gemeente om de subsidie voor 2017 meer in evenwicht te brengen met die van andere musea. In het licht van een nieuwe cultuurnota en daarin een hoofdstuk over museumbeleid zijn wij zeer optimistisch over het welslagen daarvan. In de maand oktober zal er in de raad vergaderd worden over de begroting voor 2017. Samen met de Stichting Het Luntersche Buurtbosch, Vrienden van het

Luntersche Buurtbosch en het Koepelbestuur zoeken we naar een uitdagingende invulling van de bovenverdieping van de Koepel als dependance van Museum Lunteren.

Voor de komende periode tot en met eind 2017 zijn de volgende exposities gepland:

‘Lunteren eert zijn kunstenaars van weleer’, De toverlantaarn, Een hommage aan Jac. Gazenbeek, ‘De hoed en de hoed in de Kunst’, Schatten van Lunteranen (kunstbezit van inwoners).

We hopen u vaak, tenminste bij elke expositie, in het/uw Museum Lunteren te zien!

Namens het bestuur,

Jaap van Ravenswaaij.

Emanuel de Metz, alias van Thijn, en zijn Radio-Krant

In het boek “Ede 1940-1945” schrijft de auteur, de heer Plekkringa, ook over de illegale pers in Ede. Hij eindigt dat hoofdstukje met: “Over het illegale blad dat in Lunteren werd uitgegeven hebben wij helaas geen bijzonderheden kunnen achterhalen”.

Tijdens een gesprek met Herman van de Kaa, die in de oorlog actief was in het verzet, en die veel weet over het oude Lunteren, kwam die onbekende illegale krant ook aan de orde.

Waarop Herman in zijn archief dook, en mij enige originele exemplaren toonde van “De Radiokrant”. Gestencild, op dundrukpapier.

Onlangs kreeg ik van Herman fotokopieën van zijn exemplaren van die Radiokrant.

Reden om er toch eens wat dieper in te duiken. Maar het had geen haast, en er lag ook nog wel wat ander onderzoek te wachten.

Toen kreeg ik van Simon van de Pol het boek “Metamorfosen” te leen. Dit boek is in kleine (privé-)oplage verschenen, en Simon had het laatste exemplaar gekregen van een zoon van de auteur. Diens vader was Marcel Hertz die zich, eenmaal in Israël wonend, Moshe Harel noemde, en hij had in de oorlog in Bennekom ondergedoken gezeten. Hij had daar ook zijn latere echtgenote “Didi” Roos ontmoet. De ouders van Simon waren zeer actief in het verzet, en de band met Marcel c.q. Moshe (en hun wederzijdse kinderen) is altijd in stand gebleven.

Met name Didi Roos, die als koerierster van Wildeboer (commandant van het Edese verzet) veel mensen kende, heeft zich na haar arrestatie door de SD en de daaropvolgende verhoren op de “SD-Aussenstelle” de Wormshoef in Lunteren heldhaftig gedragen, door ondanks zware martelingen te zwijgen.

Ik kreeg het boek van Simon ter leen, om er een e-book van te maken voor de vereniging Oud Ede. Het boek zelf zal worden opgenomen in de bibliotheek van de vereniging Oud Ede, maar daaruit kunnen geen boeken geleend worden. Het e-book is te downloaden op de site van de Vereniging Oud Ede (www.oudede.nl).

Zo’n boek léés je natuurlijk ook. Er staat veel, mij onbekende, informatie in. Onder andere, en het boek is dan gevorderd tot begin 1945:

“Februari was wat ondergrondse acties betreft een stille maand. Behalve verspreiding van de illegale krant (“De Eendracht”- J.K.) en van tijd tot tijd wapenoefeningen of het doorgeven van een boodschap is er niet veel te doen. Er komt nog een illegaal krantje bij - een gestencild blaadje, dat verzorgd wordt door Emanuel van Thijn, een joodse onderduiker die op zijn onderduikadres de Engelse radio afluistert, de berichten uittipt en vermenigvuldigt. Het blaadje wordt alleen in Lunteren verspreid, maar zo weten we beter wat er gaande is”.

Bij het Nederland Instituut voor Oorlogsdocumentatie vond ik meer dan 160 uitgaven van die “De Radiokrant” uit Lunteren. En het als laatste editie verschenen exemplaar van 18 mei 1945 is, als enige, ondertekend. Niet door Emanuel van Thijn, maar door Emanuel de Metz.

Deze laatste editie behelst alleen de opheffing van “De Radiokrant”. Die opheffing was op bevel van “den commandant der N.B.S”, (Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten, het voormalig verzet). Die commandant was, zoals boven al genoemd, Wildeboer. Want het uitgeven van een blad

behoorde, zo zou gezegd zijn, niet tot de taak van de N.B.S.

Weliswaar was eerder van de zijde der N.B.S. gezegd dat er één groot streekblad in de regio zou verschijnen, waarvoor de Metz ook was gevraagd, maar daar was niets van gekomen.

Speciaal bedankt wordt de familie Van Stuijvenberg van de Dorpsstraat 82, die “uw redacteur met zijn radiotoestel gastvrij in huis durfde opnemen toen hij na weken zoeken nergens een plaatsje kon krijgen”.

Ook schrijft Emanuel: “Verder danken wij de heer Heiwegen, Scharrenburgersteeg, die alsof het de gewoonste zaak ter wereld was zijn kippenhok afstond voor werkadres, en de families Molenaar, Scharrenburgersteeg, Spelt, Bisschopsweg en Hendriksen, Meulunteren voor de gastvrije tijden die wij ook bij hen mochten doorbrengen”.

Het Lunterse illegale blad “De Radiokrant” werd dus verzorgd door Emanuel de Metz, die zich tijdens zijn onderduikperiode Emanuel van Thijn noemde. Emanuel de Metz, de naam verradt het al, was joods. Of een pseudoniem als Emanuel van Thijn, dat eveneens een duidelijk joodse signatuur draagt, wel zo goed gekozen was is natuurlijk de vraag.

De geschiedenis van Emanuel de Metz is, tot aan het eind van zijn verblijf in Lunteren als onderduiker, goed te reconstrueren. Helaas, moeten we misschien toevoegen, want zijn verhaal is voor het grootste deel alleen te vertellen omdat zijn ouders en beide broers slachtoffer werden van de Holocaust, en daarom opgenomen zijn in het Joods Monument.

Zijn vader, Benedictus de Metz, was in 1878 in Leeuwarden geboren. Hij was getrouwd met Saartje Veldman. Zij kwam uit Haskerland en daar werd ook, in 1905, hun oudste zoon Eliazar geboren.

Benedictus was rabbijn, godsdienstleraar. In 1907 verhuist het gezin naar Borne, waar het rabbinaat vacant was geworden. In 1908 wordt hun tweede zoon Emanuel geboren, en in 1912 hun derde, Mozes.

Bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog was de oudste zoon, Eliazar apotheker in Leiden, al vanaf 1934. De jongste zoon, Mozes, was assistent-accountant en woonde nog bij zijn ouders.

Het “Achterhoeks Museum 1940-1945”, een particulier museum (inmiddels gesloten) bezit het originele persoonsbewijs van de middelste zoon, Emanuel.

Op de website van het museum wordt een “leskist” besproken, en daarbij wordt het persoonsbewijs van de middelste zoon, Emanuel, genoemd. Jean Kreunen, eigenaar van de collectie van het museum, was zo vriendelijk voor dit artikel een scan daarvan ter beschikking te stellen.

Dit persoonsbewijs is afgegeven in Zutphen, op 24 september 1941, Het adres van Emanuel was Boompjeswal 10. Hij woonde daar met zijn

vrouw Dina, die arts was.

Hij was zelf accountant annex leraar handelswetenschappen. Zijn schoonmoeder woonde bij hem in.

Op 11 november 1942 wordt zijn adres Kuiperstraat 37, eveneens in Zutphen. Dat was het adres van zijn ouders die daar samen met zijn broer Mozes en zijn vrouw Eveline woonden.

De echtgenote van Emanuel, Dina de Metz-Levison is, evenals zijn ouders, en zijn broer en diens vrouw, door de Duitsers opgepakt. Ook de oudste zoon, Eliazar, evenals zijn vrouw Amalia, is in Leiden opgepakt. Allen zijn in Sobibor omgekomen.

Emanuel echter ontsprong de dans. Want zijn persoonsbewijs was op acht oktober 1942 in Amsterdam voorzien van een stempel: "Inhaber dieses Ausweises ist bis auf weiteres vom Arbeitseinsatz freigestellt". Omdat zijn persoonsbewijs ook gestempeld was met de beruchte "J" betekende dit

dat deze vrijstelling (“Sperre”) voor de Duitsers voorlopig nut had. En dat vinden we ook in het persoonsbewijs. Want het beroep van Emanuel is daarin doorgestreept, en vervangen door “Medewerker Joodsche Raad”. Enigzins raadselachtig lijkt, op het eerste gezicht, dat Emanuel op 24 februari verhuisd is naar Tugelaweg 139 II in Amsterdam. Daar woonde Aron de Metz met zijn vrouw. Aron was al in 1941 in Mauthausen omgekomen. Dat hij naar Mauthausen was gebracht kan er op wijzen dat hij een “strafgeval” was. Maar de moordmachines van de Duitsers in o.a Auschwitz en Sobibor waren toen ook nog niet helemaal gereed. De echtgenote van Aron heeft de oorlog overleefd.

Aron was familie van Emanuel, Emanuel trok in februari dus, komende uit Zutphen, in bij de weduwe van Aron .

De verklaring hiervoor is waarschijnlijk dat de Joodsche Raad in elke gemeente “vertrouwensmannen” aan moest wijzen. Emanuel zal dan in Zutphen zo’n vertrouwensman geworden zijn, en verkreeg daardoor het zo zeer begeerde vrijstellings-stempel.

Echter, vrij snel gingen de Duitsers er toe over deze stempels voor buiten Amsterdam wonende Joden ongeldig te verklaren, en dat zal de reden zijn geweest dat Emanuel naar Amsterdam vertrok. Want daar was zijn “Sperre” nog wel geldig.

Maar niet voor lang. In mei 1943 moest de Joodsche Raad het aantal vrijstellingen reduceren tot 7000. En zal ook de “Sperre” van Emanuel opgeheven zijn, per saldo kwam hij van buiten Amsterdam. Toen restte hem alleen de onderduik.

Via de arts Leo Verberne is dat gelukt. Dr. Verberne kan een studiegenoot geweest zijn van Dina, de echtgenote van Emanuel, hij was van 1910. Hij was zeer actief in het verzet, en heeft heel veel Joden geholpen de oorlog te overleven. Joodse kinderen waren meestal goed te plaatsen, maar oudere Joden veel moeilijker. Toch lukte het dr. Verberne om, in juli 1943, een plek voor Emanuel te vinden bij de al op leeftijd zijnde Thy en Marie Jansen in Brabant, in het dorpje Neerkant.

Als gevolg van verraad moest Emanuel in juni 1944 Neerkant verlaten, hij vond vervolgens onderdak in Arnhem. Na de “Slag om Arnhem” moest de stad op last van de Duitsers geëvacueerd worden. Ook onderduikers hadden toen geen keus. Zo zal Emanuel, eind september, begin oktober 1944, in Lunteren zijn beland. Bij Van Stuijvenberg, aan de Dorpsstraat. Om daar vervolgens Lunterens eigen illegale krant te gaan uitgeven, de hierboven aangehaalde “Radiokrant”.

Op 7 mei roept van Thijn, nu onder zijn eigen naam, de lezers op hem oude exemplaren te bezorgen. Of het dezelfde verzameling is weten we

O P R O E F

DE DIRECTEUR VAN DE RADIO-KRANT HEEFT VAN DE
NUMMERS, DIE IN DE ONDERGRONTSCH E TIJD -DUS
VOOR 17 APRIL- VERSCHENEN ZIJN, ZELF GEEN
EEN EXEMPLAAR. DAAR DEZE VOOR HEM GESCHIED-
KUNSTIG W A R D E W E B B I N , V E R S O E K T H I J L E G E N E N
D I E N U M M E R V O O R 17 APRIL VERSCHENEN, NOG
H I E R O P D E Z E A A N H E M T E W I L L E N A F S T A A N .
B I J V O O R B A E T D A T K .
E M D E M E T Z , P / A A L V . S T U Y V E N B E R G ,
D O R P S S T R A A T 82, L U N T E R E N .

niet, maar het N.I.O.D. bezit een collectie van 160 exemplaren, van de Radio-Krant uit Lunteren, verschenen tussen maart en mei 1945.

Het laatste nummer van de Radiokrانت verscheen op 18 mei 1945. Met als inleidende tekst: "Op bevel van den commandant (Wildeboer - JK) der N.B.S. (de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten - JK) moeten wij de uitgave van ons blad vanaf heden stop zetten. De N.B.S. is van mening dat het doen uitgeven van een blad niet tot haar taak behoort".

Zo kwam er dus een einde aan het bestaan van "De Radiokrانت" uit Lunteren.

In Neerkant had Emanuel de Amsterdamse onderduikster Kitty Granaat leren kennen. Zij was een patiënte van dr. Verberne. Emanuel de Metz is in 1946 hertrouwd met Kitty. En begon een nieuw leven. Zoals hij ook bedoelde aan het eind van de laatste Radio-Krant van 18 mei 1945:

Wij nemen nu dus afscheid. Wij hopen, dat Nederland een groote toekomst tegemoet gaat. Wil dat mogelijk zijn dan zal er gewerkt moeten worden. De tijd van vlaggen en hoera-geroep moet nu voorbij zijn. We moeten de handen aan de ploeg slaan.
Ons land draagt uiterlijk en innerlijk de stempel van de Duitse overheersing. Al de sporen hiervan moeten uitgewischt worden. Wij moeten vooral beseffen, dat wij zoowel materieel als cultureel weer ons zelf moeten worden. We moeten weer geheel op nieuw beginnen. Maar dan op een basis, die gedragen wordt door onze oude, eerlijke, Nederlandsche denkbeelden.

Em. de Metz.

Jan Kijlstra
20-01-2016

Aanwinsten voor ons museum

Enige tijd geleden kregen wij van mevrouw Borgers-van Engelenhoven uit Wekerom een deel van haar prachtige verzameling strijkbouten.

Helaas hoorden wij van haar dochter mevrouw Yvonne Borgers, dat haar moeder is overleden. Wij wensen de familie Borgers veel sterkte met dit verlies.

De erven van Mevrouw Borgers hebben het resterende gedeelte van de strijkboutenverzameling geschonken aan ons museum. Wij zijn hier zeer erkentelijk voor.

Bovendien bezat mevrouw Borgers-van Engelenhoven enige authentieke klederdrachtoppen gemaakt door Fie van Dijk, in Lunterse klederdracht. Wij hebben deze poppen kunnen aankopen en dit zal een verrijking zijn voor ons museum. Zij zullen een mooie plaats krijgen in de expositieruimte.

Wat is hoofdzakelijk het werk aldaar?

In het onderzoek naar de geschiedenis van Lunteren is al eerder aandacht besteed aan de landverhuizers. De Lunteranen die vanwege politieke, religieuze of economische redenen het dorp verlieten om door emigratie hun leven te verbeteren. Zo vertrok de Lunteraan Jan van Roekel (1885-1969) naar de Van Eeden Colony, een van de zes kolonies rond Wilmington in North Carolina.

Lunterse kolonie

De schrijver, psychiater en wereldverbeteraar Frederik van Eeden (1860-1932) meende dat wanneer iedereen overging tot het sober leven, al dan niet in kolonieverband, die levensinstelling uiteindelijk het kapitalisme zou vervangen. Ter verspreiding van zijn ideaal richtte hij onder andere in Lunteren zo'n kolonie op. Deze leefgemeenschap op het laagveen bij de Lunterse Beek onder leiding van zijn neef Jacob Hessing legde zich tussen 1900 en 1902 toe op het kweken van fijne vruchten, heesters en siergewassen. Maar net als Walden en Blaricum mislukte ook deze Lunterse kolonie jammerlijk door ruzies en slechte organisatie.

Van Eeden ging op zoek naar een andere plek om zijn dromen over sociale hervorming te verwezenlijken: het beloofde land de Verenigde Staten. Van Eeden wist de zakenman en grootgrondbezitter Hugh MacRae (1865-1951) uit Wilmington North Carolina warm te krijgen voor zijn ideeën. In 1909 werd in de staat North Carolina, in Pender County, twee mijl ten zuiden van Watha de Van Eeden Colony gesticht.

Jan en Mien van Roekel met zoon Bill, ca. 1915.

Bron: The van Roekel Family in America, 2009.

Van Roekel

Van Eeden maakte reclame om Nederlandse aspirant-kolonisten warm te maken voor emigratie naar de Van Eeden Colony. Een van zijn advertenties werd gelezen door Jan van Roekel uit Lunteren.

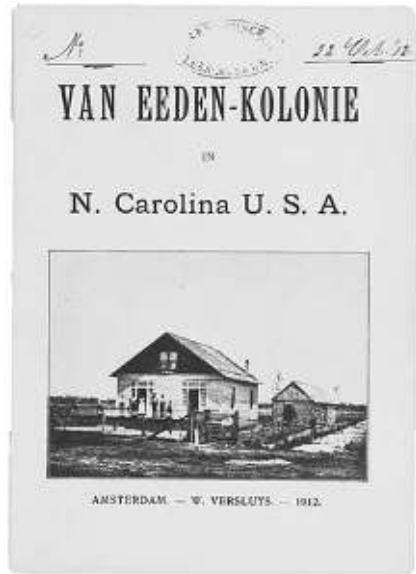
Jan van Roekel werd op 24 augustus 1885 geboren als vijfde kind van Jan van Roekel en Ottina van Hunen. Hij had ook nog zes half broertjes en zusjes uit het eerste huwelijk van zijn vader met Timetje Koudijs (1837-1875). Jan werd geboren op een boerderij aan wat nu de Smalsteeg in de buurtschap De Fliert heet.

Hij vervulde zijn militaire dienstplicht bij het vierde regiment van de Gele Rijders in Arnhem van maart 1905 tot eind september 1907. Een maand later overleed zijn vader op 70-jarige leeftijd en verhuisde hij in

1909 met zijn moeder van Lunteren naar Arnhem, waar hij op 1 april 1911 werd ingedeeld bij het vierde regiment veldartillerie. In Arnhem ontmoette hij de 24-jarige Otterlose Willemina (Mies of Mina) van Deelen. Na een korte verlovingstijd trouwden ze 9 september 1911 in Ede. Zijn Lunterse vriend Jacob Bos was getuige. Waarschijnlijk is dat een moetje geweest, want nog geen zes maanden later werd hun eersteling levenloos geboren. Negen dagen na die ingrijpende gebeurtenis schreef Jan van Roekel vanaf de Rozestraat 16 in Arnhem de volgende brief aan Frederik van Eeden:

Zeer Geleerde Heer

Met een betaamde en verschuldigde de eerbied kom ik tot Uw in zaken over Amerika. Daar ik gehoord heb dat Mijnheer een kolonie gesticht heb aldaar zou Mijnheer meschien ook mij daar vestigen kunnen of anderszins raad kunne geven. Ik ben van mijn geboorte af in de boeren stand geweest tot aan mijn dienst tijd en verder in het tuin vak thans bij Graaf

Omslag van brochure Van Eeden-kolonie in N. Carolina U.S.A.

*Collectie: Arnhemsch Lees-Museum/
bibliotheek Arnhem*

van Rechteren op de sterrenberg, maar daar ik streef om een beetje vooruit te komen en mijn gedachten op Amerika gevestigd zijn zoo hoop ik dat M.h [mijn heer] mij al daar plaatst.

*Uwe d.w.dn. [dienstwillige dienaar] is gehuwd, heb geen kinderen, 26 jaar oud, heb wel reisgeld om over te komen en voorts nog een weinigje. k zal er een postzegel in doen voor antwoord.
Bij voorbaat danken voor Uw gedane moeite.*

Emigratie

Als je de brief van Van Roekel leest, dan was schrijven niet zijn eerste kwalificatie. Toch is direct duidelijk wat voor hem belangrijk is in het leven: zich verbeteren. Hij was op het moment van schrijven in dienst bij graaf Willem R.A.C. Van Rechteren-Limburg en zijn echtgenote jonkvrouwe Constance J.J.W. van den Santheuvel van Hoogeveen als tuinman op hun landgoed Sterrenberg in Arnhem.

Gezien de aantekening van Van Eeden op deze brief heeft Jan van Roekel antwoord gehad. Een doorslag daarvan is niet bewaard gebleven in het archief van Van Eeden. Waarschijnlijk kreeg Van Roekel de tweetalige brochure Van Eeden-kolonie in N. Carolina U.S.A. Inlichtingen voor aspirant kolonisten, met een schrijven van dr. Frederik van Eeden (1912) toegestuurd. Bovendien werden ze uitgenodigd langs te komen in Bussum. De informatie riep vragen op bij Van Roekel en zijn vrouw Mien. Dus schreef hij een tweede brief. Die brief en het antwoord erop zijn niet bewaard gebleven, maar wel een derde brief gedateerd woensdag 24 april 1912. Daaruit blijkt dat Van Roekel en zijn vrouw er geen gras over lieten groeien: op vrijdag 26 april vertrokken ze naar de Rotterdamse haven. Na de overtocht in zeer slecht weer met de SS Noordam kwam het echtpaar Van Roekel op 7 mei 1912 aan op Ellis Island, de grenspost voor aankomende nieuwe immigranten die zich in de Verenigde Staten wilden vestigen. Ieder met de vereiste 25 dollar (huidige koers 600 dollar) op zak meldden ze zich bij het immigrant inspection station. De Amerikaanse overheid wilde dat de emigranten zelf hun broek konden ophouden en een startkapitaal hadden. Zo moesten ze 29 vragen beantwoorden over bijvoorbeeld een beroep en kapitaal. Als verplicht contactpersoon in de USA gaven ze naam en adres van Herman Vogels in Castle Hayne Wilmington North Carolina op. Deze Vogels hielp Van Eeden en MacRae bij het selecteren en informeren van kolonisten. Na een treinreis van 30 uur bereikten ze het 'Welcome Center' van de Van Eeden Colony in North Carolina.

Mislukking

In november 1912 woonden er zeventien Nederlandse families in de Van Eeden colony te Pend County. Zij hadden het niet best. De ontberingen waren groot. Frederik van Eeden beloofde potentiële kolonisten van alles in de brochure, maar de werkelijkheid bleek tegen te vallen: strenge winters, slecht gedraineerde akkers, slechte oogsten en geen faciliteiten. In die beroerde omstandigheden werd op 10 januari 1913 de eersteling van Jan en Mien geboren: William Robert (Bill).

Een opmerkelijk toeval wil dat een van de andere gemigreerde Nederlanders in maart 1913 Jacob Hessing was, de leider van de voormalige kolonie in Lunteren. Hij wilde net als Van Roekel in Amerika een betere toekomst voor zijn zonen opbouwen. Maar deze geestverwant en neef van Van Eeden had zijn ideaal in North Carolina zeker niet gevonden. Volgens hem waren de Amerikaanse 'real estate men' waarmee Van Eeden zaken deed schurken: 't Was beter als ze alle negers die blanken aanvallen vrijlaten dan te vergeten de laatste real estate man te lynchen.' Hij vond de landbouwgrond van deze kapitalisten slecht en duur. 'Van je hele plan - daargelaten of ik 't ermee eens zou zijn of niet - komt hier in Amerika zeker nooit iets' schreef hij Van Eeden.

Het echtpaar Van Roekel tijdens de eerste oogst aardappelen.

Bron: Bijzondere collecties Universiteit van Amsterdam, collectie Frederik van Eeden, OTM XXIV E290, album met etiket Nord-Carolina.

Eigen baas

Het lot Van Eden Colony was bezegeld met deze harde woorden. In feite kwam de kolonie in 1915 tot een eind. Jan van Roekel uit Lunteren was toen al lang weg. Met zijn vrouw en zoon vertrok hij naar Sumpter of Charleston in South Carolina waar Jan werk vond in de groenteteelt: lang en hard werken voor een hongerloontje. Jan kreeg gele koorts en lag enkele weken in een ziekenhuis. Hierna trok het gezin naar het gebied rond Athens-Battle Creek in Michigan waar Jan nachtwaker werd in het

Kellogg Sanatorium, overdag werkte hij op het land. Willemina was dienstmeisje bij de familie Kellogg.

Terugkeer en overlijden

Jan en Mien keerden hierna terug naar de Van Eeden kolonie en zetten een melkveebedrijf op. Vanwege gebrek aan afzetmogelijkheden verplaatsen ze het bedrijf een aantal keren om uit eindelijk in Dudley North Carolina te starten met een bloemenkwekerij annex bloemenwinkel.

Nog één keer kwamen ze terug naar Lunteren. In 1931, na de dood van Jans moeder, om de boerderij van zijn vader te verkopen aan zijn jeugdvriend Jacob Bos. Dat is opmerkelijk want hij had zestien broers en zussen, waarvan een aantal ouder dan hij. Mogelijk is het omdat hij in Arnhem met zijn moeder woonde. Het lijkt waarschijnlijk dat Bos de boerderij eerder al huurde en dat Jans moeder werd ondersteund met de huuropbrengst.

Jan en Mien en hun gezin woonden uiteindelijk op Highway 117 in Dudley. Op 7 juni en 6 december 1969 overleed eerst Mien en vervolgens Jan. Ze zijn begraven op het Willowdale Cemetery in Dudley en lieten drie zonen en een dochter, tien kleinkinderen en drie achterkleinkinderen achter, ver van hun eigen geboortegrond.

Arno van der Valk

Bronnen

** John Hebert van Roekel, *The van Roekel Family in America*, 2009 (eigen beheer).

** Archief Frederik van Eeden, Universiteit van Amsterdam, brieven Jan van Roekel met signatuur HSS-mag.: XXIV A 547 en A 484; Brief van Jacob Hessing aan Van Eeden 5 januari 1911.

** Marianne Mooijweer, *De Amerikaanse droom van Frederik van Eeden*. De Bataafsche leeuw, Amsterdam. 1996.

** Frederik van Eeden, *Van Eeden-kolonie in N. Carolina U.S.A. Inlichtingen voor aspirant kolonisten, met een schrijven van dr. Frederik van Eeden* (1912).

** Gemeentearchief Ede en Centraal Bureau voor Genealogie, archief Ellis Island

Meer informatie over de Lunterse kolonie van Van Eeden staat in het boek *Uitgelezen Lunteren*, dat in het museum verkrijgbaar is.

Expositie ‘Lunteren eert zijn kunstenaars van weleer’

Opening 28 oktober a.s.

Het interessante van deze expositie is de breedte ervan waarbij het gaat om een respectabel aantal exposanten.

Want wist u dat tijdens de jaren 1800/1900 in Lunteren vele bekende kunstenaars verbleven, waaronder Wim de Groot, drie generaties Nefkens, Thijs Mauve, de veelzijdige Johan Weiland en diverse anderen.

Daarnaast meerdere schrijvers o.a. Jacques Presser, een drietal componisten en één beeldhouwer Gradus van Eden.

Expositie Toverlantaarns

Aanvang 15 februari 2017

Deze expositie laat een grote variëteit aan toverlantaarns en toebehoren zien van de verzameling van Paul van den Heuvel.

De toverlantaarn werd uitgevonden rond 1659 door de Nederlandse wetenschapper Christiaan Huygens.

De ontwikkeling van de beeldprojectie wordt van het prille begin tot het recente verleden in beeld gebracht.

Een fraaie verzameling toverlantaarns, glasblazen, een aantal geprinte voorbeelden van historische afbeeldingen en een lichtbeeldenvoorstelling met een toverlantaarn.

Lunterse kunst: Jan Jacob Lodewijk ten Kate

In 1879 werd op de grens van Lunteren en Ederveen in enkele maanden tijd kasteel “De Bruijnehorst” gebouwd. De opdrachtgever was mevrouw Susanna Elisabeth Reiger-Fisler, die het kasteel als zomerresidentie gebruikte. In de wintermaanden woonde ze in Amsterdam aan de Leliegracht.

Een van de vaste bezoekers op haar ‘buiten’ was de vriend van haar zoon Albert Reiger: de kunstschilder Jan Jakob Lodewijk ten Kate.

Jan Jacob Lodewijk ten Kate was op 12 juni 1850 te Middelburg geboren als zoon van de bekende dominee-dichter Jan Jacob Lodewijk ten Kate en Johanna Sophia Waldorp, dochter van kunstschilder Anthonie Waldorp.

Ten Kate was opgeleid tot kunstschilder door Greive (1869-1871) en zijn oom Herman F. C. ten Kate (1822-1891). Met een door de Koning, toegewezen aanmoedigingbeurs studeerde hij in 1876 een jaar aan de Akademie der Bildenden Künste in München.

Vrienden

In 1878 bereisden Albert Reiger en Jan ten Kate Scandinavië, waarover zij samen het boek *Zangen en beelden uit het Noorden* (1878) maakten. Vlak daarna maakten Ten Kate en Reiger nog een boek: *Uit het schilder-*

Jan Jacob Lodewijk ten Kate.

Villa Rosenheim.

Fotocollectie Ver. Oud Edeerveen.

en dichterleven. Schetsen en beelden (1879). Opgedragen aan mevrouw Reiger. Verder gingen ze onder andere samen op jacht in de Veluwe bossen en in de avonden speelden ze waarschijnlijk een partijtje biljart in de biljartzaal van het kasteel.

Ten Kate maakte van de gelegenheid gebruik om in de omgeving te schilderen. Het verblijf op het kasteel beviel hem zo goed dat hij besloot om een eigen woning naast De Bruijnehorst te laten bouwen.

Rosenheim

Ten Kate was inmiddels op 16 november 1882 te Amsterdam getrouwd met Antonia Baltina Muntendam (1855-1908). Voor haar en hun eersteling Jan Jacob Lodewijk jr. (1-11-1883) kocht hij op 4 april 1883 een stuk grond en liet daarop een villa bouwen die hij 'Rosenheim' noemde (tegenwoordig Bruinehorst 24-26). Vijf jaar lang verbleef Ten Kate hier in de zomermaanden en maakte hij in de omgeving waarschijnlijk vele schilderijen.

Ten Kate kwam nog geregeld terug. Zo deed hij samen met de componist Gustaaf Heinze aangifte op het gemeentehuis in Ede van de geboorte van de eerste en enige zoon van Albert Reiger op 3 september 1892.

Nadat hij in 1890 nog een klein stukje grond, grenzende aan zijn villa, gekocht had, besloot Ten Kate, die inmiddels in Epe woonde, de inboedel van "Rosenheim" te verkopen. Op die verkoping werden 16 schilderijen van hem verkocht aan buurtbewoners. (Het is dus heel goed mogelijk dat

deze schilderijen nog steeds in bezit zijn van Lunterse of Ederveense families!)

In 1901 zou hij “Rosenheim” verkopen aan zijn buurvrouw, mevrouw Reiger-Fisler. Anno 2016 staat het pand er nog steeds.

Ten Kate schilderde en tekende figuren, genrestukken, portretten, zeegezichten en landschappen. Hij overleed op 28 mei 1929 te Loosduinen.

Henk van den Brink
Arno van der Valk

Mammoetjong heeft een naam: Mammoescha

Nou, dat hebben we geweten! Het gedoe rond het bedenken van een naam voor de T-rex in Leiden (Trix) was er niets bij. Toen uiteindelijk de stofwolken waren opgetrokken, wist het mammoetjong in Museum Lunteren onder welke naam ze haar dagen in de museumkelder zal slijten: Mammoescha. Het uitspreken van de naam roept beelden op van Siberische toendra's en in permafrost bewaarde lichamen van mammoeten. Maar het is wel een lieve naam.

Bedenk een naam voor het mammoetjong in Museum Lunteren, vroegen we van de zomer aan de jeugd van Lunteren. Dat de stroom met suggesties niet te stuiten viel, is wat overdreven gesteld. Maar als er kinderen in het museum rondliepen, kon je er vergif op innemen dat er weer enkele tips waren achtergelaten. Toen de stapel eenmaal groot genoeg was, ruim honderd inzendingen, moest er natuurlijk gekozen worden. En dat viel om de drommel niet mee. Uiteindelijk werd de knoop doorgemaakt en bleek de leukste suggestie te komen uit... Nieuwegein. Van de 5-jarige Bas Boef, die met zijn opa en oma in augustus een bezoekje aan het museum aan de

Dorpsstraat had gebracht. Volgens de opa zou het ventje op enig moment iets hebben gemompeld dat begon met mammoë... en eindigde op ...scha. Tja, toen was het een kwestie van 1 plus 1 is 2 en de naam Mammoescha was geboren! Zo doen grootouders dat.

Ja, die inzendingen. Als er iets moeilijk is, dan wel het bedenken van een dierennaam. Kijk, Kazan is duidelijk, da's een hond. Wie Mimi zegt, weet: daar loopt een kat. En een koe kan alleen maar Berta heten. Maar een mammoetbaby? Dat is andere koek. Dat vonden de jongens en meisjes, die naar de nieuwe museumaanwinst waren wezen kijken, duidelijk ook. De dolste namen bleken te zijn ingevuld. De jongensnamen (hallo, heren, wakker worden!) vergeten we gemakshalve even. Maar wat te denken van Mammoerientje (...), Botje (jaja, kan een jongetje zijn maar ook een meisje, slim dus), Veluutje (!), Luna, Peaches of IJs-Cootje. Je moet er maar op komen.

Aandoenlijk was de inzending van de 9-jarige Catharina Doornbos uit Barneveld. Catharina schreef: 'Ik weet wel een naam: Welmoed. Zo heet mijn zusje ook. Toen ik klein was, kon ik haar naam niet uitspreken en noemde haar daarom Mammoet. Toen wist ik natuurlijk nog niet dat het een dier uit de IJstijd was.' Catharina deed er zelfs een uitgeknipte en ingekleurde olifant bij! Welmoed scoorde hoog bij de jury, maar haalde net niet de top-3.

Maar goed, uiteindelijk is Mammoescha uit de bus gekomen en daar is iedereen bij het museum blij mee. Binnenkort, de afspraak moet nog gemaakt worden, zal op 'een' zaterdag in oktober museumdirecteur Jaap van Ravenswaaij de gelukkige winnaar zijn prijs uitreiken. Kan Bas in Leiden zich aan een nog veel ouder dier dan de mammoet gaan vergapen. Die is alleen wel een stukje groter en angstaanjagender dan Mammoescha. Maar Bas schijnt een dappere kleinzoon te zijn.

Johan de Lange
(juryvoorzitter)

Kleinste woning van Ede gebouwd in 1932 in het Nederwoud

In 1932 werd er een aanvraag gedaan bij de Gemeente in Ede voor bouwvergunning van een woning in het Nederwoud. Kadastraal Gemeente Lunteren, sectie F, nummer 1913.

De aanvrager was Wouter van Maanen te Nederwoud, Lunteren.

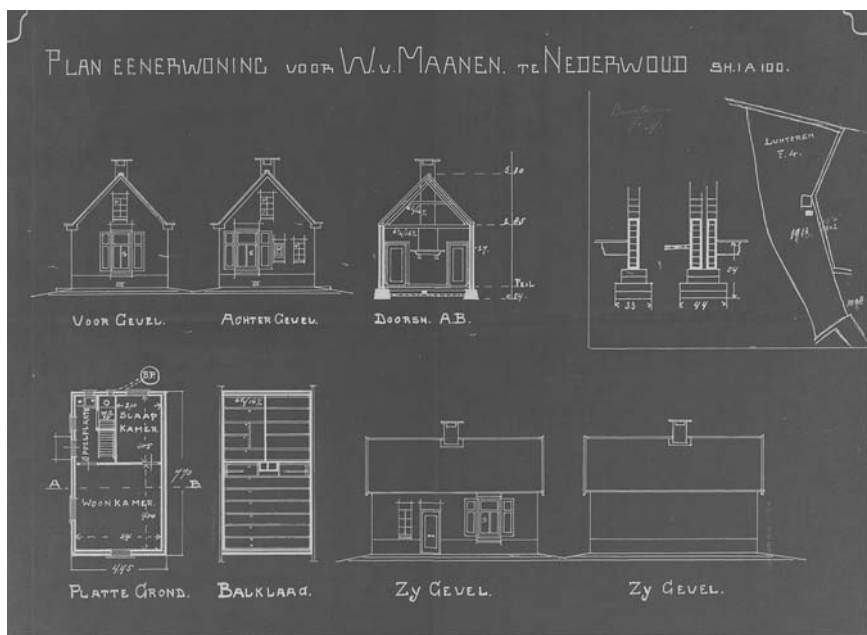
Het ontwerp voldeed aan de Gemeentelijke Bouwverordening.

Maar het bevatte slechts een woonkamer, een slaapkamer, een w.c., een spoelplaats annex entree en, oh ja, ook nog een trap naar de zolder.

De buitenwerkse afmetingen waren - schrik niet - slechts 4,45 x 7,70 m en de nokhoogte bedroeg 5,30 m boven peil, ca. 5,50 m boven het maai-veld. Ook toen werd al gebouwd met spouwmuren, 2 x halfsteens metselwerk met ca. 5 cm luchtpouw.

Bij het onderzoeken van de historische bouwvergunningen (1903 - 1948) in de afgelopen jaren ben ik geen kleiner woonhuis tegengekomen.

Waarschijnlijk zijn er eerder, vrij zeker voor 1903, wel kleinere huisjes gebouwd, maar toen waren bedsteden nog toegestaan en waren er nog

geen voorschriften voor de minimum afmetingen van één kamer. Dit ontwerp voldoet wel aan de bouwkundige eisen die - destijds - aan een woonhuis gesteld werden.

Zoals velen van u zullen weten, is met de vaststelling en invoering van de Woningwet van 1901 de basis gelegd voor de bouwvergunningen, die ook nu nog moeten worden aangevraagd bij de bouw of verbouw van veel onroerend goed. Ook al heet dit tegenwoordig een Omgevingsvergunning. Die basis voor de bouw van gezonde woningen werd gelegd door de liberaal Goeman Borgesius (1847-1917).

Hij nam als minister van Binnenlandse Zaken het initiatief om ‘aan de vaak erbarmelijke woonomstandigheden en daarmee aan de volksgezondheid iets te doen’. [Gonny ten Haaf in Trouw, 25-05-1999].

De eerste regel in de Woningwet is: ‘het is verboden te bouwen zonder goedkeuring van Burgemeester en Wethouders’.

Daarom werden vanaf 1903 ook in Ede Bouwvergunningen uitgegeven. Hoewel de eerste jaren niet voor alle gebouwen. Zo zou er voor het Belgenkamp rond 1914 geen vergunning zijn aangevraagd. Maar het waarom daarvan voert hier te ver.

Het huisje dat u hier op tekening ziet werd, voor zover we konden bepalen, gebouwd aan de Oosterkamp in Lunteren, tegenover huisnummer 14, nu vlak ten westen van de A30.

Het boek Register Bouwvergunningen uit 1932 geeft aan dat de geraamde bouwkosten f 1000,- bedroegen.

En dat er geen extra voorwaarden gesteld hoefden te worden bij het verlenen van de vergunning.

Theo Boessenkool,

tot voor kort vrijwillig onderzoeker Bouwvergunningen in het Archief van Ede.

Lunteren 50 jaar geleden (1966)

Nieuwe kleuterschool kan weldra in gebruik worden genomen

De nieuwe openbare kleuterschool aan de Van der Duyn van Maasdamstraat in Lunteren-west is bijna klaar en zal zo spoedig mogelijk na de vakantie in gebruik kunnen worden genomen. Onder directie van de dienst voor gemeentewerken wordt de school gebouwd door het aannemersbedrijf F. W. van de Peppel te Lunteren.

De hoofdleidster, mej. Van der Veen uit Scheveningen, treedt maandag 15 augustus in dienst en hoopt ruim een week later met de inrichting van het gebouw zover te zijn, dat zij de kleuters kan ontvangen.

Sportpark De Wormshoef officieel in gebruik

Met hoeveel klank en kleur en fleur zaterdagmiddag 15 oktober het nieuwe gemeentelijk sportpark te Lunteren ook geopend mag zijn, heel velen blijken het te betreuren dat het complex “vereerd” werd met een naam die ellendige herinneringen aan de tweede wereldoorlog oproept. De ernstige bedenking ten aanzien van de naamgeving is dan verder het enige wat aan te merken is op de voortreffelijke accommodatie waarmee geheel Lunteren en eigenlijk heel de gemeente bijzonder ingenomen is.

Na een woord van welkom van de heer R. Dekker, ambtenaar voor sport- en culturele zaken, die zaterdagmiddag 15 oktober de algemene leiding had bij de ingebruikneming van 't Wormshoef-complex, sprak eerst de directeur van de Nederlandse Heide Maatschappij, ir C. Staf: “Een sportpark als dit is tekenend voor hetgeen tot stand kan komen door goede samenwerking.” Ir. Staf bood namens zijn maatschappij als herinnering een aantal banken aan, die intussen reeds waren geplaatst.

“De naam Wormshoef heeft een bittere smaak, maar ik hoop dat het nu zal veranderen en dat hier sportief zal worden gespeeld,” aldus de heer Groeneveld namens de afdeling Arnhem van de KNVB.

Voorzitter F. M. J. Zwarts van de Sportraad voor Ede zei enthousiast te zijn over het sportpark. “Het is mijn overtuiging dat het gemeentebestuur alles doet om op korte termijn de achterstand in te halen,” aldus de heer Zwarts.

Voor de Stichting Alcoholvrije Bedrijven sprak de directeur, de heer Steinhart. Voor zijn stichting was het ook een blijde dag, want na het eerste contact met de gemeente Ede van ongeveer een jaar geleden vervulde het de heer Steinhart met een zekere trots dat de S.A.B. ook de kantine van het Lunterse sportpark exploiteren.

Gelukwensen met de openstelling van het “riante park” bood de heer

Hilhorst aan namens de Ned. Lawn Tennis Bond.

De heer G. A. van Koesveld sprak namens de vaste gebruikers van het sportpark: “Veel dank aan de initiatiefnemers en aan de raadsleden die unaniem geld voor dit projekt beschikbaar hebben willen stellen.”

Burgemeester dr. P. J. Platteel sloot de rij der vele sprekers om “elkaar even te bedanken.” De overheid mag zich dan wel tot taak zien op sportgebied voor de vereiste accommodatie te zorgen, maar daarmee is men er nog niet: er moet sport bedreven worden. Daarom is een samenspel van krachten nodig.

Na de toespraken, die in de kantine gehouden werden, gingen de zeer vele genodigden naar buiten waar delegaties van sportverenigingen klaar stonden voor het grote moment: het hijsen van de speciaal voor deze gelegenheid gemaakte vlag (in gemeentekleuren met het wapen van Ede).

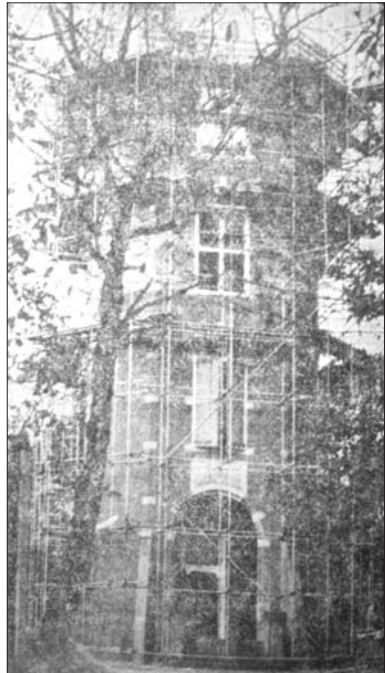
Toen ook nog de muziekvereniging Kunst na Arbeid een bijzondere aardige show had gegeven, konden op de velden dan officieel de voetbal-, korfbal-, volleybal- en tenniswedstrijden beginnen.

Lunterse koepel tweemaal hoger

De restauratie van uitzichttoren de Koepel op de Galgenberg in het Lunterse Buurtbos is in volle gang. Al geruime tijd bestonden de plannen om de Koepel bovendien hogerop te trekken. De toren krijgt nu een hoogte van 26 meter en wordt daardoor tweemaal zo hoog als hij oorspronkelijk was. Met een goede kijker zal men van de Koepel af kunnen zien welke tijd de klok van de Domtoren in Utrecht aangeeft.

De kosten van restauratie en verbouwing zijn geraamd op f 75.000,-. Gemeente en provincie hebben een belangrijke subsidie beschikbaar gesteld. Maar er zijn nog aanzienlijke sommen nodig, zegt de voorzitter van het buurtbos, ir. H. L. Dinger uit Lunteren.

Op initiatief van ir. Dinger zijn zeven jaar geleden de eerste stappen ondernomen om de Koepel te restaureren. Het

De Koepel in de steigers.

bouwsel dateert uit 1907 en verkeerde in slechte staat. Bovendien voldeed de Koepel niet meer als uitkijktoren, omdat de omringende bossages te hoog werden. De toren moest hoger worden.

Bovendien begon een deel van de Lunterse jeugd de Koepel steeds meer te beschouwen als een bouwval, die systematisch “geplunderd” en afgebroken kon worden. Ook al omrasterde men de Koepel als een gevangenis, vanden zagen toch keer op keer kans om ruiten in te gooien, de deur te rameien en de monumentale pomp te vernielen.

De restauratie blijkt echter allermist een luchtkasteel. Na vier jaar wachten is de bouwvergunning toch afgekomen. De fundering van de toren is met het oog op de nieuwe hoogte, reeds versterkt. Het werk wordt uitgevoerd door de Lunterse aannemers Beek en Blankesteijn en Van Holland.

Banketbakkers in Dr. de Visserhuis

Het Dr. de Visserhuis aan de Valkseweg te Lunteren gaat binnenkort in andere handen over. Gedurende de laatste twintig jaren is het geëxploiteerd als kindertehuis door de gezamenlijke diaconieën van de Nederlands hervormde kerk. Voor dit doel is het afgekeurd. De ongeveer dertig kinderen zijn inmiddels elders ondergebracht en het gebouw staat sinds enige weken leeg.

Naar wij vernemen is het gebouw aangekocht door de school voor banketbakkers te Amsterdam, die er een zogenaamd buitencentrum voor haar leerlingen en leraren in wil vestigen. De school voor banketbakkers had vóór 1940 een bescheiden buitencentrum op een bosperceel aan de Beukenlaan in Lunteren. Het daarop staande houten gebouw is in de oorlogsjaren vernield. Herbouw ter plaatse stuitte op allerlei bezwaren. Vandaar, dat men thans is overgegaan tot aankoop van het Dr. de Visserhuis. Het bestuur van de school is van plan het terrein aan de Beukenlaan te verkopen.

Manco in buizennet door overschakeling van kolen en olie op gas

Het huidige buizennet van het gasbedrijf dreigt in Lunteren een ernstig manco te gaan vertonen. Door de snelle toename van aardgasverbruik - door overschakeling van kolen of olie op gas als huisverwarming - is het huidige gasnet niet berekend op de sterk gestegen afname. Met name in het oostelijke gedeelte van Lunteren dreigde het buizennet te klein te worden, aldus vernamen wij vanmorgen van de heer Reeder van het gemeentelijk gas en waterleidingbedrijf te Ede.

Daarom is men in Lunteren druk bezig met het inrichten van een nieuw voedingspunt, waarvan er thans in Lunteren reeds vier staan. Er komt een

Kruispunt Dorpsstraat-Klomperweg.

reducerstation met een aparte leiding met hogere druk. Die verdeelkast wordt geplaatst aan de Boslaan bij de muziektent. Een middeldrukleiding bij het kerkhof in het westelijk gedeelte van Lunteren zal de zaak completeren waardoor in Lunteren een extra gastoevoer wordt geschapen.

Op het ogenblik wordt in Lunteren hard gewerkt aan de realisering van de plannen. Daarbij ondervindt het verkeer van Lunteren naar Ederveen nogal wat hinder, omdat precies op 't kruispunt Dorpsstraat-Klomperweg de straat is opengebroken.

Ook op andere plaatsten wordt graafwerk verricht, waardoor het verkeer, niet in ernstige mate, wordt gestagneerd.

Molukse kerk in Lunteren geopend

Zaterdagmiddag 17 december heeft de Molukse Evangelische Kerk te Lunteren het eigen kerkgebouw aan de Thorbeckestraat officieel in gebruik genomen. Het is een eenvoudig doch fraai gebouw, dat in opdracht van de Rijksgebouwendienst werd ontworpen door architect A. Hutjes uit Arnhem en gebouwd door het aannemersbedrijf Leeuwis te Barneveld. Het kerkgebouw is opgetrokken uit bouwblokken, die aan de kant van de Vaarkamperengweg met een aardig kruismotief zijn verwerkt. Mede door de overvloedige toepassing van hout en van veel glas is het interieur gezellig en licht.

De vele genodigden, die de officiële openingsdienst bijwoonden, werden verwelkomd door de heer M. Wattimena, vice-voorzitter van de kerkeraad. Hij dankte de Nederlandse regering, die door bemiddeling van het commissariaat voor Ambonezenzorg de Molukse evangelische kerk dit gebouw heeft geschonken.

Toen de Ambonezen twee jaar geleden in Lunteren kwamen heeft de kerkvoogdij van de hervormde gemeente de Bethelkerk aan de Postweg afge-

De Molukse kerk aan de Thorbeckelaan.

staan om de Ambonese gemeenschap in de gelegenheid te stellen op vastgestelde tijden bijeenkomsten te houden, aldus de heer Wattimena, die verder als zijn overtuiging uitsprak, dat hoewel men nu over een eigen kerkgebouw beschikt dat de naam Bethanië heeft gekregen, de band tussen Bethel en Bethanië zal blijven bestaan.

Na dit welkomstwoord brachten leden van de kerkeraad achtereenvolgens de kanselbijbel, het mooie koperen doopvont, het avondmaalsstel en de offerkist de kerkzaal binnen onder het voorlezen van toepasselijke gedeelten uit de bijbel.

Voorganger in deze inwijdingsdienst was ds. W. H. Tutuarima, die in zijn preek over Lukas 2 vers 12 er de nadruk op legde, dat een kerkgebouw, of het nu een kathedraal is dan wel een eenvoudig gebouw, niet meer is dan een teken van de liefde van God, die in het evangelie is geopenbaard. Na de dienst volgde een lange rij van toespraken, veel vergezeld van een geschenk onder couvert om de Molukse kerk in de gelegenheid te stellen het reeds aangekochte orgel te betalen. De dienst werd afgewisseld door zang van koren uit Barneveld en Teuge.

Gastenboek, reacties:

Religie

De familie Schippers uit Berkel-Rodenrijs geeft een dikke pluim voor dit mooie pand.

Wij hebben genoten! Het was super leuk. Groep 5 De Wegwijzer

Geweldig informatieve tentoonstelling! Veel informatie over de geschiedenis van de godsdiensten in de 19e eeuw e.v.

Vanuit Vancouver een geweldig kerstpresentje als bedankje voor de rondleiding en hulp bij de zoektocht naar de voetsporen van de vader (Canadees soldaat in W.O. 2) van Ken en Aurora Macaulay.

Inuït

Very interesting, I enjoyed it very much. Alie Tuinstra from Canada

Grote klasse! Wat een geweldige tentoonstelling

Prachtige stukken, mooie kleuren

Het was heel leuk

Genoten van de mooie tentoonstelling van de Inuït kunst. E. Mantel

Many thanks for sharing your culture with us. It is an unerasable impression. Clara Baardman

Iconen

Wat een gastvrij onthaal! Complimenten voor uw gastvrijheid. Goudse meiden

De kelder was het mooist en leerzaam, jullie hebben ook erg mooie verzamelingen. Charlotte Wien (10) en Julia Stroomberg

Zeer de moeite waard en alle vrijwilligers zijn erg vriendelijk en behulpzaam. M. Al

Grafheuvels

Sinds ons laatste bezoek in 2013 is er in het Lunters museum enorm veel veranderd. Heb me enorm lopen vergapen aan het nieuwe interieur, de expositie over de grafheuvels en de oude steentijd heeft ons bijzonder aangesproken. Proficiat met jullie mooie museum. Hans van der Kleij, Gouda

Leuk en bijzonder (in hanepootjes)

Leuke mammoet. Groetjes Lieke (Amersfoort)

Namens de wijkagent en OvD van Lunteren. Een leuk en mooi museum waar de geschiedenis van Lunteren mooi wordt weergegeven. Bart Bosman, Martijn Keizer Adrie en Mees Klören

**“BOUWEN, VERBOUWEN EN HET
VERZORGEN VAN ONDERHOUD IS ONS VAK”**

Kauwenhoven 23, 6741 PW Lunteren | 0318 - 461 221 | info@bouwbedrijfswolswinkel.nl | www.bouwbedrijfswolswinkel.nl

@@

Vereniging Oud-Lunteren gaat met zijn tijd mee!

Heeft u uw e-mailadres nog niet opgegeven en wilt u van onze vereniging digitale nieuwsberichten ontvangen?

Stuur dan een mail naar museum@oudlunteren.nl
Wij slaan uw email-adres op in een speciale groep “Leden”.
Dan kunnen we u nieuws, zoals uitnodigen voor exposities, toesturen.
Omdat ons blad “Bij de Amse Pomp” maar eens per halfjaar uitkomt en er tussentijds ook wel eens iets te melden is, kunnen we u dat toezenden, zonder dat er veel kosten gemaakt hoeven te worden om een papieren bericht te sturen.
Wij zien uw mail met belangstelling tegemoet!

@@

Vliem

schildersbedrijf

SINDS 1919

**Al meer dan 95 jaar
verfraaien en beschermen we
uw woning of bedrijfspand**

**kleuradvies
schilderwerk
kwaliteit
glas & beglazing
behang & wandafwerking
planmatig onderhoud
houtrotherstel**

Kruisbeekweg 22 - 6741 NG Lunteren
Tel. 0318-482287 www.schildersbedrijfqliem.nl